

Bismarck és a kettős szövetség.

Die Zeit-ből vesszük a következőket:

Április elsejét, mint *Bismarck* századik születésnapját Magyarországon is kegyelettel ülik meg, mivel *Bismarck Magyarország iránt mindig rendkívül rokonszenvvel viseltetett*, a mint azt a régi Pestről feleségéhez és élete végéig *Andrássy Gyula* grófhhoz, illetve annak családjához intézett levelei is bizonyítják. Arra a barátságra, amely *Bismarckot* *Andrássyval* összekötötte és amely lehetővé tette, hogy egy olyan nehéz, a legnagyobb akadályoknak kitett mű, mint Ausztria-Magyarország és Németország szövetsége létesüljön, joggal büszke az *Andrássy-család*, amely *töketeremesi* levéltárában bondosan őrizi azokat az okmányokat, amelyek e két államférfi kölcsönös bizalmáról és becsüléséről egyenesen meghatározó módon tanuskodnak. Az *Andrássy-név* örököse, de örököse az ő tehetségének is, az egykori magyar belügyminiszter: *ifjabb Andrássy Gyula* gróf a bécsi *Die Zeit* budapesti munkatársának atyjának *Bismarckhoz* való viszonyáról és a kettős szövetség keletkezéséről a következőket mondotta:

A Németország és Ausztria-Magyarország közti szövetség nem jött olyan könnyen és gyorsan létre, amint azt sokan állítják, sőt történelmi művekben is kifejezésre jut. Ismeretes, hogy *Bismarcknak* a német császárnál bizonyos nehézségeket kellett leküzdenie, ép úgy, mint atyámnak az osztrák udvarnál, amde nem ezek voltak az egyedüli és legveszedelmesebb nehézségek. Azok közé a nehézségek közé, amelyeket el kellett hárítani, a két államférfiúnak — *Bismarcknak és Andrássynak* — a szövetség tartalmára és céljára vonatkozó felfogás is tartozott. A lényegben megegyezett a két miniszter. Benső, tartós, minden meglepetéssel szemben szilárd, az európai béke fentartására irányuló szövetséget akartak a két állam között és az orosz veszély megítélésében sem tért el véleményük lényegesen egymástól.

Amit *Wertheimer* *Andrássy* életrajzában megír, valóban helyes. *Andrássy* egyik emlékiratában a keleti kérdésben a mi feladatunkat abban jelöli meg, hogy „annak a háromszögnek a közepét foglaljuk el, amely háromszöget a három császárság alkotott, hogy a két szövetséges közül egyik sem álljon közelebb a másikhoz, mint hozzánk.” De ugyanebben az emlékiratban *Andrássy* az Oroszországgal való szövetkezést „természetellenes”-nek minősítette. Később a maga tréfás, de rendkívül jellemző modorában azt mondotta, hogy a két megszelídített elefántnak a vad elefántot maga közé kell vennie, hogy valami bajt ne okozzon. *Andrássy* a három császárság szövetkezését illetően mindig azon a véleményen volt, hogy Oroszország mindig ellene lesz Ausztria-Magyarországnak a Balkánon való bármily jogos aspirációinak és ép azért nem tudott e szövetkezés gondolatába belenyugodni. Amikor aztán maga *Bismarck* is észrevette Oroszország azon szándékait,

hogy hódító politikát kövessen és amikor látta azt a végzetes befolyást, amelyet *Milutin* gyakorolt akkoriban *II. Sándor* cárra, állást foglalt ő is a pánszláv tervek ellen, Ausztria-Magyarországhoz csatlakozott oly szövetség formájában, amely mint véd- és dacsövetség első sorban *Franciaország*, de másodsorban *Oroszország* ellen is irányuljon.

Atyámnak *Bismarck* azon szándékáról, hogy Németország Ausztria-Magyarországgal szövetséget kössön, még nem volt határozott tudomása, amikor 1879. augusztus 13. *Orczy* báró egy sürgönyéből arról értesült, hogy a birodalmi kancellár sürgős találkozót öhajt vele. *Andrássy* akkor már beadta lemondását és utódjául *Haymerle* báró volt kijelölve. *Bismarcknak* azonban az volt a kívánsága, hogy az általa megtervezett nagy diplomáciai mű, a Németország és Ausztria-Magyarország közti szövetség, még az *Andrássyval* való együttműködésben létesüljön. Az erre vonatkozó konferenciák nem folytak le olyan simán, mint akkoriban hitték és elhittetni akarták. Az a kifejezés, amelyet atyám egyik bizalmasa használt, hogy tudniillik a két államférfi „valósággal egymás hajába kapaszkodott”, tulzott ugyan, de hogy bővíben voltak a nézeteltérések, amelyeket tisztázni kellett, az bizonyos. És mivel a két barát nagyon is temperamentumos volt és *Andrássy* *Bismarcknak* minden támadását ugyanazon hangnemben visszavert, a tanácskozások közben-közben oly élénk formákat öltöttek, hogy a tanácskozások kimenetelét illetően mindenki tévedésben lehetett, csak ép a két miniszter nem. Tulságosan jól ismerték egymást és tudták, hogy mindegyikük a legnagyobb előnyöket akarja hazája részére kiküzdeni, végeredményben azonban ugyanazt a célt követik: egy középeurópai békeszövetséget, egy védő szövetséget által a béke biztosítását megteremtteni.

És a szövetség létrejött. *Bismarck* egyszer azt mondta nekem: „A legtöbb ügy önmagától oldódik meg”. Ez az elmés mondás sok diplomáciai akcióra alkalmazható. Bizonyos, hogy *Bismarck* és atyám akarták a két állam közti szövetséget, de hogy létre is hozták és hogy olyan lényegesen bevált, annak főképp Oroszország az oka. Oroszország hatalmaskodása annak idején az összes békebarátokat arra indította, hogy minél gyorsabban csatlakozzanak egymáshoz. Mivel *Bismarck* ezt a szövetséget minél előbb akarta tető alá hozni, sok követelését volt kénytelen elejteni és ez biztosította a dolgot.

Oroszország Szerbiában kifejtett lelkiismeretlen intrikái által előidézte ezt a világháborút és ezzel a német-osztrák-magyar szövetség oly bámulatraméltó tűzpróbáját provokálta, hogy az, mint mindnyájan reméljük és várjuk, csakis ellenségeink megsemmisítő vereségével végződhetik. Ezt *Bismarck* születése napján, azt hiszem, bizvást mondhatjuk.

Néhány gondolat Szeged élelmezéséről.

Nem állítom, hogy minden közlelmezési bajnak elejét lehetne venni, ha az alábbi eszméket megvalósítjuk, de ha csak egy mákszemmet hintettem is el annak, hogy ez irányban gondolkodásra vagy — ami százszor több — tettere bírjam polgártársaim egyikét vagy másikat, dusan megjutalmazva érzem magamat.

A munka patinája. „A nőnevelésben fekszik a nemzet jövője!” Most ezen előttem axioma értékű mondatban csak e sorok ketetébe való vonatkozásával akarok foglalkozni. Már a felsőbb leányiskola növendékeit kellene a főzelék és kerti művelésre megtanítani, oly módon, hogy minden növendék részére a város 2 korona befizetése ellen egy 20 négyzetöltnyi területet bocsájtana rendelkezésre, tehát egy 1200 négyzetöltnyi holdat 60 növedéknek. Miután a város földjeit Ujszegeden holdankint átlag legfeljebb 60 koronáért adta bérbe — ma bizonyára olcsóbban — maradna minden holdnál 60 korona, amelyből külön díjazást kapna a városi főkertész vagy más szakktözeg, aki a munkálatokat vezetné, illetőleg az oktatást elvállalná. Továbbá maradna még pénz a magvak beszerzésére és a munkaeszközökre is, hogy azok, akik nem akarják maguk beszerezni, nemzedékről-nemzedékre örökölhessék.

Talán még megérem azt, hogy fiatal leányaink, akik oly kecsesen tudják a rackettet átvinni Ujszegedre, ép oly kecsesen és még nagyobb büszkeséggel fogják a gereblyét vállukon vinni. Előre biztosítom őket, hogy jól fog nekik állni és ha egy kicsit földes lesz a kicsi kéz, annál kedvesebb lesz — ez a munka patinája. Ezek a leányok pedig, ha asszonyok lesznek, talán a zsuros délutánok egy részét is így a szabadban fogják töltetni és a munkából fognak sportot űzni. Ez azonban jó részben a jövő zenéje. Azonban mit tegyünk első sorban most, mikor a római szóval élve „Hannibal ante portas”, itt van az égető szükséglet a kapu előtt és mint *Wekerle* mondta: azt már döngeti is.

Áruljon a város konyhai vető magvat és palántát is. A másutt látott jót utánézni, nem szégyen. Ha nem volt annyi tudásunk — bocsánat a pluralis majestatisért — hogy erre mi gondoltunk e szűkebb hazában, ott van Budapest példája, igen jutányos árban árusított két helyen konyhai magvakat és áprilisban árusít majd palántákat is. Csak hozzá kellene látni nálunk, de *azonna*! még nem volna késő. Van a városnak sok trágya-

Ü g y n ö k ö k

magas jutalékkal

azonnal felvétetnek.

Cim a kiadóhivatalban.

„Tungsram” drótlámpák huzott dróttal

Fél wattos Tungsramlámpák.

Hosszu élettartam, csekély áramfogyasztás.

Magyar gyártmány.

Kapható minden jobb

Gyártja az Egyesült Izzólámpa és

Csak a „TUNGSRAM” fel-

szakmabeli üzletben

Villamossági Részvénytársaság Ujpest 4.

irással ellátott lámpák

valódiak!